

KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERE YÖNELİK VERGİ TEŞVİK POLİTİKALARI:

JAPONYA VE GÜNEY KORE ÖRNEKLERİ*

İdris SARISOY**
Sinan SARISOY***

Özet

Çoğu ülkede Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) ekonomiye küçümsenmeyecek katkıları vardır. Bu sebeple KOBİ'lerin ekonomik faaliyetlerinin devlet tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, çoğu ülkede KOBİ'ler büyük ölçekli işletmelere nazaran bir takım dezavantajlara sahiptir. Buna ek olarak, vergilendirilmeleri konusunda yaşadıkları sorunlar da göz önüne alındığında, faaliyetleri sırasında çok önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durumda da bu işletmelerin ekonomiye yaptıkları değerli katkılar (istihdam, üretim, yatırım, ihracat vb.) önemini yitirmeye başlayacaktır. Bu nedenle KOBİ'lerin faaliyetlerini daraltacak sorunlar mutlak surette çözümlenmelidir.

Dünyada KOBİ'lerin en başarılı olduğu ülkelerden olan Japonya ve Güney Kore'deki uygulamalardan çıkarılabilecek çok önemli dersler bulunmaktadır. Bu iki ülke ekonomik kalkınma stratejilerini KOBİ'ler üzerine oturtmuşlar ve bunda da son derece başarılı olmuşlardır. Sözü geçen başarının temelinde KOBİ'lerin yaşadığı sorunların süratle çözülmesi anlayışı vardır. Vergi konusundaki durum da böyledir. Diğer bir ifadeyle, bu iki ülkede vergi politikası şekillendirilirken, KOBİ'lerin yaşadıkları sorunları dikkate alan bir anlayış benimsenmiştir.

Anahtar kelimeler: KOBİ, Vergi teşvikleri, Vergisel ayrıcalıklar

* Bu çalışma Riga'da 12-13 Nisan 2007 tarihinde gerçekleştirilen **International Scientific Dual-Conference "Towards Knowledge-Based Economy" & "Enterprise Management: Diagnostics, Strategy, Effectiveness"** isimli konferansta sunulan "Tax Incentive Policy on Small and Medium Sized Enterprises in Japan and South Korea" başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.

** Yard.Doç.Dr., Zonguldak Karaelmas Üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye Bölümü , E-mail: idrissarisoy@hotmail.com

*** Arş.Gör.Dr., Dumlupınar Üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye Bölümü, E-mail: ssarisoy@hotmail.com

TAX INCENTIVE POLICIES TOWARDS SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES:

THE CASES OF JAPAN AND SOUTH KOREAN

Abstract

Small and medium sized enterprises (SMEs) provide striking contributions for the economy in many countries. For this reason, the economic activities of SMEs are supposed to be supported. However, the SMEs have some disadvantages in comparing with the greater scale corporations in many countries. In addition, very remarkable troubles have been raised by regarding the problems of taxation. Hence, the valuable contributions of SMEs to the economy (employment, production, investment, export etc.) begin to lose their significance.

It has been mentioned about the inferences about the Japanese and South Korean SMEs implementations which has been considered as successful example within the world. These two states have settled their economic development strategy over SMEs and tackled. The basis of achievement was the understanding of the rapid problem solving strategy the matter of taxation as well. In other word, both of these states adopted and approach which emphasize the troubles of SMEs suffered during the shaping the taxation policies.

Key Words: SMEs, Tax incentive, Tax concession

Giriş

Çoğu ülkede Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) ekonomiye çok önemli katkıları vardır. KOBİ'ler istihdama, ihracata ve üretim sektörüne büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bu sebeple, KOBİ'lerin faaliyetleri, diğer işletmelerden ayrıcalıklı olarak, bazı politik araçlarla teşvik edilmektedir. Genellikle teşvik politikalarının konuları aynı olmakla birlikte, uygulamalar ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Bunun en önemli nedeni de, ülkelerin ekonomik düzeylerindeki farklılıklardır.

Japonya ve Güney Kore'de KOBİ'ler, ekonomiye sağladıkları önemli katkıların yanında, ekonomi içerisinde bazı fonksiyonları da yerine getirmektedir. Japonya, ekonomik kalkınma modelini KOBİ'ler üzerine oturtmuş ve bunda da son derece önemli başarılar sağlamıştır. Güney Kore'de başta büyük ölçekli işletmelerle ekonomik kalkınma sağlamaya çalışılmış, ancak yeterli başarı elde edilemeyince, KOBİ'lerin bu görevi yerine getirmesini sağlayacak politikalar benimsenmiştir. Netice itibarıyla, her iki ülkedeki KOBİ politikası uygulamaları, diğer ülkeler açısından son derece önemli bir örnek teşkil etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, Japonya ve Güney Kore'deki KOBİ'lere yönelik destekleme politikaları, özellikle vergi teşvik politikaları açısından incelenecektir.

I – KOBİ'lerin desteklenme nedenleri

Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde KOBİ'lerin, ekonomide dinamizmin, yeniliğin ve esnekliğin kaynağı olduğu yaygın bir biçimde kabul görmektedir.

Bu işletmeler, yeni istihdam alanlarının oluşturulmasına, verimliliğin artmasına ve ekonomik büyümeye önemli katkılar sağlamaktadırlar¹.

KOBİ'ler yürüttükleri ekonomik faaliyetlerinde, genellikle yenilik ve gönüllülük esasına dayanarak, risk alma eğilimindedirler. Bu özelliği ile KOBİ'ler, mal ve hizmet arzını genişleterek; rekabetin artmasına ve tüketicilere daha geniş bir tercih ortamının oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte, yapılan yatırımlar ve üstlenilen risklere karşılık, büyük firmalara kıyasla, kısa zamanda yeterli kazanç sağlama imkânları bulunmamaktadır². Bu durumda, KOBİ'lerin diğer işletmelerden ayrıcalıklı olarak desteklenmesi ve dolayısıyla, bu işletmelere yönelik özel politikaların geliştirilmesi ve uygulanması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır³.

KOBİ'ler, genellikle ekonominin her sektöründe faaliyet göstermektedirler. Faaliyette buldukları sektörlerde nihai tüketiciye ulaşan ürünlerle birlikte, büyük ölçekli işletmeler için temel ve ara mal niteliğinde olan ürünler de üretmektedirler. Ekonomik kriz ve diğer risklere karşı büyük ölçekli işletmelere göre daha esnek bir yapıya sahip olduklarından, karşılaşacakları zararlar da sınırlı olmaktadır.

Bütün bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde, KOBİ'lerin faaliyetlerinin teşvik politikası araçlarıyla desteklenmesinin genelde doğru bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu işletmelerin genel ekonomi içinde dinamik bir yapıda olmaları, genel ekonomik göstergeleri de olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca bu destekler, özellikle büyük ölçekli işletmeler için bir rekabet eşitsizliği doğurmamaktadır. Çünkü KOBİ'lerin bu destekler sayesinde elde edeceği maliyet avantajından, neticede KOBİ'lerle iş ilişkisinde olan büyük ölçekli işletmeler de kazançlı çıkmaktadır.

Ancak bu destekleme politikaları, her zaman beklenen neticelerin elde edilmesini sağlayamayabilmekte ve başarısız olabilmektedir. Bu başarısızlığın temelinde de, teşvik uygulamasının dışında kalan işletmelerin, bu uygulamalardan faydalanamamaları yatmaktadır. Teşvik uygulamasından yararlanmayan işletmeler, bu teşviklerden yararlanmak maksadıyla; yasal olmayan yolları da kullanmak suretiyle, kendilerini bu teşvik sınırının içine dâhil etmeye çalışmaktadırlar. Bu durumda da, KOBİ'ler için uygulanan teşvik politikası araçları etkinliğini yitirmiş olmaktadır.

Yukarıda bahsedilen olumsuzluklar da hesaba katıldığında, takip edilmesi gereken en iyi politikanın, uygulanacak teşvik sisteminde basamakların oluşturulması olduğu düşünülmektedir. Diğer bir ifadeyle, KOBİ'ler de kendi sınırları içinde birkaç kategoriye ayrılabilir ve her bir kategori için, uygulanacak destek sınırı, işletmelerin ölçek yapılarına

¹ OECD, **SME and Entrepreneurship Outlook 2005**, 2005, <http://213.253.134.29/oecd/pdfs/browseit/8505011E.PDF> (04.08.2005), s.18.

² OECD, **General Cartel Bans: Criteria for Exemption for Small and Medium – Sized Enterprises**, Paris, OECD, 1997, s.6.

³ İdris SARISOY, **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere Sağlanan Vergi Teşvikleri ve Türkiye Uygulaması**, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), 2006, s.4.

bağlı olarak uygulanabilir⁴. Bu durumda, gerçekte KOBİ statüsünde olmayan işletmelerin bu gruba dâhil olmak için yapacakları girişim de en alt düzeyde olmaktadır.

II – KOBİ’leri destekleme yöntemleri

Bazı ekonomik faaliyetlerin, grupların, sektörlerin veya bölgelerin, diğerlerine göre daha hızlı gelişmesini sağlamak için, devlet tarafından söz konusu faaliyetin, sektörün, grubun veya bölgelerin mali kaynaklarla veya diğer imkânlarla desteklenmesi “teşvik” olarak ifade edilmektedir⁵. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi, teşvik sadece mali kaynaklarla sınırlı değildir. Örneğin, ihracat yapan işletmelerin, bu işlerine ilişkin resmi yükümlülüklerindeki kolaylaştırma buna güzel bir örnek teşkil edebilir. Böylece, işletmenin gerçekleştireceği ihracat için yerine getireceği resmi işlem yükümlülüğü azalacağından; işletme, bu konuda harcayacağı zaman ve diğer kaynakları (personel vb.) farklı alanlarda kullanarak belli bir avantaj elde etmektedir. Buradan hareketle, teşvik uygulamasının eninde sonunda bir maddi kazançta dönüşeceği söylenebilir. Dolayısıyla, teşvik uygulamalarından yararlananların elde edeceği maddi kazanç, teşvik politikasının önemli bir unsuru haline gelmektedir. Eğer teşvik bir bölgeye veriliyorsa, bu bölgenin gelişimi elde edilen maddi kazanç ile ölçülmektedir. Bu durum, diğerleri için de (ekonomik faaliyet, sektör, grup) benzer şekilde yorumlanabilir. Dolayısıyla teşvik politikası belirlenirken, kullanılacak teşvik politikası araçlarının seçimi son derece önem kazanmaktadır ve bu araçlar, teşvik politikasının hedefleriyle uyumlu olmalıdır. Bu durumda, teşvik politikasının uygulanmasında öne çıkan bir başka faktör de teşvik politikası araçları olmaktadır. Bu sürecin bir diğer önemli noktası da denetimdir. Teşvik dolayısıyla yapılan tahsislerin veya aktarılan kaynakların, amaca uygun bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı da sıkı bir şekilde denetlenmelidir. Uygulamanın yeterli düzeyde denetlenmemesi yüzünden oluşacak boşluklar, teşvik politikası uygulamasının etkinliğini zayıflatabilmektedir.

Yukarıda temel noktalarına değinilen bu süreçte, kullanılacak teşvik politikası araçları tespit edilirken şu hususlara dikkat edilmesi, en doğru aracın seçimine yardımcı olacaktır⁶.

- Öncelikle, teşvik uygulamasından beklenen amaçlar tanımlanmalıdır.
- Teşvik uygulamasında kullanılacak araçların olumlu ve olumsuz yönleri detaylı olarak belirlenmelidir.
- Teşvikler, ihtiyaç duyulan bölgelere veya sektörlere yönelik olmalıdır.
- Teşvik uygulaması, sınıflar arasındaki dengeyi ve rekabet eşitliğini bozmamalıdır.
- Teşvik araçları, kullanılacağı sektörün eksikliklerini giderecek nitelikte olmalıdır.

⁴ Bu ayrımla ilgili olarak, gerek uygulamada gerekse literatürde başvurulan sınıflama, çok küçük, küçük ve orta ölçekli işletmeler şeklindedir. Nadiren küçük ile orta ölçek arasında bir sınıf daha da oluşturulabilmektedir.

⁵ Bu tanım, Hazine Müsteşarlığı Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü (TUGM) tarafından benimsenen tanımdır. (Mustafa DURAN, **Teşvik Politikaları ve Doğrudan Sermaye Yatırımları**, 2003, http://www.treasury.gov.tr/arastirma_inceleme/ar_inc_33.pdf (02.08.2005), s.22.)

⁶ SARISOY, a.g.e., s.45

-
- Teşvik sisteminin uygulanacağı sektör, grup ya da sınıf belirlenirken, bilimsel gerçeklerle hareket edilmelidir.

Bu teorik çerçeveden hareketle, KOBİ'lerin faaliyetlerini desteklemek için kullanılacak teşvik politikası araçlarını, 'mali destekler' ve 'mali olmayan diğer destekler' şeklinde ikiye ayırmak mümkündür. Vergi teşvikleri, doğrudan veya dolaylı sübvansiyonlar ve düşük faizli veya faizsiz krediler, mali teşvik araçlarının en önemlileridir. Bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması ve vergi işlemlerinin basitleştirilmesi gibi uygulamalar da, mali olmayan teşvik uygulamalarına örnek olarak verilebilir.

Teşvik politikasının uygulanmasında vergiler, sübvansiyonlarla birlikte en çok kullanılan araçlardan biridir. Bu araçlarla işletmelere doğrudan finansman desteği sağlandığı için, teşvikten yararlanan işletmelerin rekabet gücü artar ve faaliyet alanı daha da genişler. Sübvansiyonlar, işletmelerin belli faaliyetlerine doğrudan finansman desteği sağlamak için kamu kaynaklarından yapılan ödemelerdir⁷. Vergi teşvikleriyle sağlanan finansal destekler ise biraz daha dolaylı şekilde gerçekleşmektedir. Diğer bir ifadeyle, devlet, teşvik amacıyla alması gereken verginin belli bir bölümünden vazgeçtiği için, bu tutar kadar işletmeye finansal destek sağlamış olmaktadır. Uygulama süreci başta tespit edilen amaçlar doğrultusunda devam ediyorsa, teşvik politikası başarıya ulaşmış demektir. Ters durumda ise, bu uygulama çok önemli sorunlar ortaya çıkarabilmektedir⁸.

Burada mali kaynaklar içinde değerlendirdiğimiz vergi teşvikleri, teşvik politikasının önemli araçlarından biridir. Çünkü vergi teşvikleri, hem işletmeye finansal destek sağlamak, hem de işletmenin yerine getirmekle yükümlü olduğu resmi işlemlerde (vergisel anlamda) önemli avantajlar sağlamak için kullanılabilir.

KOBİ'lere yönelik uygulanan vergi teşvik politikasında, bu işletmelerin vergi yüklerini azaltıcı bir düzenleme de yapılabilmektedir. Bu durumda, mevcut vergi oranları KOBİ'ler için daha düşük oranda uygulanmakta veya bu işletmelerin faaliyetleri sonucunda elde edecekleri gelirin belli bir bölümü vergi matrahının dışında bırakılmaktadır⁹. Böylece, uygulama sonrasında işletme, vergi teşviki uygulaması öncesine göre, vergi teşvik oranı veya vergi muafiyet tutarı kadar finansal avantaj sağlamış olmaktadır. Bu konudaki bir diğer uygulama da, vergi sisteminin KOBİ'ler için basitleştirilmesidir. Böylece bu işletmelerin vergiyle ilgili yükümlülükleri de hafifletilmiş olmaktadır.

⁷ Bir işletmenin, Ar&Ge faaliyeti için yaptığı makine ve teçhizat alım maliyetlerinin ve personel ücretlerinin belli bir bölümünün devlet bütçesi kaynaklarından karşılanması, böyle bir uygulamaya örnek olarak gösterilebilir.

⁸ Teşvik uygulamasından yararlanan bir işletme, önemli bir maliyet avantajı elde ederken; aynı piyasada ve aynı ölçekte faaliyet gösteren ve teşvikten faydalanmayan bir başka işletme rekabet gücünü kaybeder. Sonraki aşamada da muhtemelen faaliyetlerini tamamen sona erdirmeye kadar giden bir süreç başlamış olur. Bu konuyla bağlantılı olarak bahsedilebilecek bir diğer husus da (teşvik uygulamasının başarılı olmadığı durumda) sübvansiyon ve teşvik dolayısıyla vazgeçilen vergi gelirlerinin, etkin olmayan faaliyetlere tahsis edilmesi ve kaynak israfının ortaya çıkmasıdır.

⁹ Bu konudaki en yaygın uygulama şekli, genellikle çok küçük ölçekte faaliyet gösteren işletmelerin, yıllık belli tutarların altında kalan satış gelirlerinin ve kârlarının KDV'den veya Gelir Vergisi'nden, ya da her ikisinden muaf olmasıdır.

III - Japonya ve Güney Kore’de KOBİ’lere Yönelik Vergi Teşvik Politikası

Güney Kore’de ve Japonya’da istihdam, ihracat ve teknolojik gelişmelerin önemli kaynakları olan KOBİ’ler, ekonominin vazgeçilmez unsuru haline gelmişlerdir. Bu sebeple, KOBİ’lerin hem ülke içindeki, hem de uluslararası pazarlardaki faaliyetleri, çok kapsamlı bir şekilde desteklenmektedir. Ekonomik kalkınma modelini KOBİ’ler üzerine kuran bu iki ülkedeki KOBİ politikaları, hem diğer Asya ülkeleri, hem de Asya dışındaki ülkeler için örnek olabilecek niteliktedir. Bu sebeple, bu KOBİ’ler için vergi teşvik uygulamasının çerçevesi belirlenirken, Japonya ve Güney Kore’deki tecrübelerden mutlak surette yararlanılması gerekmektedir.

A – Japonya’da Genel Olarak KOBİ Politikası ve KOBİ’lerin Ekonomiye Katkısı

KOBİ’ler sanayi kesimine ve üretime yaptıkları katkılar sayesinde, geçen yüzyıldan bu yana ekonomik kalkınmanın dinamik bir unsuru olmaya devam etmektedir¹⁰. Özellikle, sanayide taşeronluk yapmak suretiyle, genel ekonomi içinde çok önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedirler¹¹. Böylece, genel ekonominin sürekli olarak dinamik olmasını ve büyümenin sürekliliğini sağlamaktadırlar. Dolayısıyla KOBİ’lerin Japon ekonomisine yaptıkları katkı sürekli olarak artmaktadır.¹² Söz konusu işletmelerin, büyük firmalara göre, daha esnek ve çok yönlü olmaları nedeniyle; bu işletmeler, çalışma ortamında ve sektörde meydana gelebilecek değişikliklere kolayca uyum sağlayabilmektedirler¹³. KOBİ’ler bu özellikleri sayesinde, teknolojik değişim ve küreselleşme gibi, dışsal faktörlerdeki gelişmelere de kolaylıkla uyum gösterebilmektedirler¹⁴.

¹⁰ Genelde yeni pazarlara ilk olarak KOBİ’ler girmekte ve bir süre sonra bu işletmelerden bazıları ölçeklerini büyütürken, KOBİ statüsünden Büyük Ölçekli İşletme (BÖİ) statüsüne geçmektedir. Nitekim II. Dünya Savaşı sonrasında, Japonya’da buna benzer çok sayıda örnekler mevcuttur. Bunlardan birini açıklamak gerekirse, Mart 1979’da elektronik sektöründe faaliyet gösteren 120 BÖİ’nin toplam ödenmiş sermaye tutarları 1 milyar ¥’i aşmaktaydı. Diğer taraftan Mart 1955 yılında aynı sektörde faaliyet gösteren KOBİ’lerin sayısı 54’tür (bu da toplam işletmelerin % 45’ine karşılık gelmektedir). Bu işletmelerden 6 tanesi Mart 1955–1979 yılları arasında faaliyetlerini genişleterek, KOBİ statüsünden BÖİ statüsüne geçmişlerdir (Hiroki KAWAI ve Shujiro URATA, “Entry of Small and Medium Enterprises and Economic Dynamism in Japan”, **Small Business Economics**, Sayı: 18, Yıl: 2002, s.41).

¹¹ Kiyoshi HORI, “Small and Medium Sized Enterprises in Japan in 1990s: Recent trends of SMEs, Entrepreneurship, and Industrial Clusters”, **Annual Bulletin of The Institute for Industrial Research of Obirin University**, No:22 (March 2004), s.2.

¹² KOBİ’lerin geçmiş dönemlerde ekonomiye yaptıkları katkı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz: Ronald TAMANGAN, Frances JOSEF and Celito HABITO, **Small and Medium Enterprise Development Experience and Policy in Japan and the Philippines: Lessons and Policy Implications**, Philippine Institute for Development Studies Discussion Paper Series No. 2004–30, <http://dirp4.pids.gov.ph/ris/dps/pidsdps0430.pdf>, s.23–35.

¹³ Noriyuki DOI ve Marc COWLING, “Transaction Structure in Japanese Small Business Sector”, **Small Business Economics**, Sayı: 12, Yıl: 1999, s.85 ve KAWAI ve URATA, s.41.

¹⁴ HORI, a.g.e., s.2. İmalat ve dağıtım sektöründe (toptan ve perakende satış faaliyetleri) faaliyet gösteren KOBİ’lerin sayısı, 1989 yılından sonra düşmeye başlamıştır. Ancak diğer taraftan hizmet, yapı (inşaat vb.) emlak, taşımacılık ve iletişim sektöründe faaliyet gösteren KOBİ’lerin sayısı artmıştır. Bu durum işletmelerin üretim yapılarını üretim ve dağıtımdan diğer hizmet sektörlerine

KOBİ tanımında, işletmelerin çalışan sayısı ve sahip oldukları sermaye tutarı kriterleri dikkate alınmıştır ve bu sınırlar, Temel KOBİ Kanunu ile belirlenmiştir. İşletmeler, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler olarak sınıflandırılmış olup; bu işletmeler, hizmet, perakende, toptancılık, üretim (imalat) ve diğer işletmeler olarak, ayrıca bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur¹⁵. Bu kanundaki küçük işletme kavramı; sürekli olarak çalışan sayısı 20'yi geçmeyen işletmelerdir. Ticaret ve hizmet işletmeleri için bu çalışan sayısı sınırı, 5 olarak belirtilmiştir. Kanunda, küçük işletmeler için başka bir ölçüt getirilmemiştir¹⁶.

Yukarıda belirtilen sınırlar içinde, Japonya'daki işletmelerin % 99,7'si (2001 yılı itibariyle yaklaşık olarak 4,7 milyon işletme) KOBİ statüsündeki işletmelerden oluşmaktadır. Bu işletmelerin de % 87,9'u küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. KOBİ'ler, toplam 30 milyon kişiyi istihdam etmektedir ve bu rakam, Japon ekonomisindeki toplam istihdamın % 70'ine karşılık gelmektedir. İmalat sanayindeki üretimin % 51,2'si, toptan satışların % 64,4'ü ve perakende satışların da % 72,1'i KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilmektedir¹⁷.

Asya krizi döneminde, Japonya'da işletmelerin önemli bir bölümü faaliyetlerine son vermişlerdir. Hatta bu dönemde, faaliyetlerini sona erdiren işletme sayısı, yeni faaliyete başlayan işletme sayısını geçmiştir. Bu sebeple, 26 yıldır uygulamada olan KOBİ Temel Kanunu, Aralık 1999 yılında değiştirilmiştir. Söz konusu kanunda zikredilen öncelikli KOBİ politikası; KOBİ yönetimindeki yeniliklerin geliştirilmesi, yeni iş alanlarının geliştirilmesinin desteklenmesi, KOBİ yöneticilerinin eğitimi ve mesleki bilgilerinin güçlendirilmesi, ekonomik ve sosyal değişikliklere uyumun kolaylaştırılması ve yeni işletme kurmanın teşvik edilmesi şeklinde belirlenmiştir¹⁸. Bu önlemler sayesinde, KOBİ'lerin, yeni iş alanları ve istihdam alanları oluşturmak suretiyle, genel ekonomiye yaptıkları katkılar son yıllarda artış göstermiştir¹⁹.

1990'lı yıllarda Japonya'nın yaşadığı ekonomik krizin ardından, 1995 yılında ilk olarak, KOBİ'lerin yenilik getiren faaliyetlerinin desteklenmesi yoluna gidilmiştir²⁰. Bu

kaydığını göstermektedir. Bu değişiklikler talep yapılarındaki ve endüstri politikalarındaki değişmelerden kaynaklanmaktadır (KAWAI ve URATA, a.g.m., s.41.).

¹⁵ Small and Medium Enterprise Agency, **Outline of the Small and Medium Enterprise Basic Law**, http://www.chusho.meti.go.jp/sme_english/index.html (13.12.2004), Article: 2.

¹⁶ Small and Medium Enterprise Agency, **Outline of the Small and Medium Enterprise Basic Law**, Article: 2/5.

¹⁷ Masayuki MORIKAWA, Information Technology and the Performance of Japanese SMEs", **Small Business Economics**, Vol 23: 171–177, 2004, s.171 ve OECD, **SME and Entrepreneurship Outlook 2005**, 2005, <http://213.253.134.29/oecd/pdfs/browseit/8505011E.PDF>, s.267.

¹⁸ Bu amacın bir parçası olarak, Küçük İşletme Yönetim ve Teknoloji Enstitüsü ülke çapında kurduğu 9 kampüste yıllık 14.000 KOBİ yöneticisi, idarecisi, teknikeri ve yardımcı elemanı yetiştirmektedir (OECD, **SME and Entrepreneurship Outlook 2005**, s.270.).

¹⁹ OECD, **Small And Medium Enterprise Outlook 2002**, Paris: OECD, 2002,s. 143 ve Small and Medium Enterprise Agency, **Outline of the Small and Medium Enterprise Basic Law**, http://www.chusho.meti.go.jp/sme_english/outline/02/01.html, (03.03.2005), Article: 5.

²⁰ İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya'da gerçekleşen teknolojik gelişmeler, ekonomik büyümeye de çok önemli katkılar sağlamıştır. Bu bağlamda, *Mieko Nishimizu* ve *Charles R. Hulten* tarafından yapılan bir çalışmada (*The Sources of Japanese Economic Growth: 1955–1971*, **Review of Economics and Statistics** 40, 1978,351–361) 1955 – 1971 yılları arasında teknolojik gelişmelerin

süreçte, (temeli Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uygulamalarda elde edilen tecrübelerle dayanan) hem KOBİ'lerin, hem de risk işletmelerinin (*venture firms*) bu konudaki faaliyetleri desteklenmiştir²¹. Daha sonra 1999 yılında yapılan değişikliklerle, Ar&Ge faaliyetlerine yönelik destek politikasının sınırları daha net bir biçimde ortaya konulmuştur. KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilen Ar&Ge faaliyetleri, doğrudan kamu kaynaklarıyla desteklenmektedir. Diğer taraftan, KOBİ'lerin uluslararası pazarlarda daha aktif olmalarını sağlamak amacıyla; Japonya KOBİ Ajansı, KOBİ'lere yurtdışındaki faaliyetler konusunda hem danışmanlık yapmakta, hem de bu işletmeleri bilgilendirmektedir²².

B – Güney Kore’de Genel Olarak KOBİ Politikası ve KOBİ’lerin Ekonomiye Katkısı

1960’lı yılların başından bu yana, Güney Kore, ihracata dayalı ekonomik büyüme ve gelişme stratejisini benimsemiştir. Bu amaçlar doğrultusunda, büyük ölçekli işletmeler, ihracat odaklı üretime odaklanmıştır. Böylece bu işletmeler, üretimin, ihracatın ve istihdamın merkezi olmuşlardır. Bu sebeple, 1962’den bu yana, söz konusu işletmelerin faaliyetleri teşvik edilmiştir. Ancak bölgeler, sektörler ve işletmelerin ölçek yapıları arasındaki dengesizliklerin 1980’li yıllarda ciddi bir biçimde artmasına sonucu olarak, bu anlayış ciddi bir şekilde sorgulanmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda Güney Kore hükümeti, bu konudaki politikalarını KOBİ'lere yöneltmiştir. Buna rağmen, 1990’lı yıllara kadar KOBİ'lere yönelik destek politikalarına ilişkin çok önemli bir gelişme yaşanmamıştır²³. Diğer taraftan, 1950’li yıllardan başlayarak günümüze kadar geçen sürede, KOBİ'lerin Güney Kore ekonomisine yaptıkları katkılar, aynı düzeyde gelişme göstermemiştir. 1950’li yıllarda, KOBİ'ler, toplam istihdam ve işletme sayısı bakımından artış trendinde iken; 1960 – 1970 yılları arasında bu trend düşüş eğilimine girmiştir. 1990 yılından sonra, tersine bir eğilim göstererek, ekonomik faaliyetlere olan katkıları artmaya başlamıştır²⁴.

Güney Kore’deki 40 yıllık KOBİ politikası, söz konusu işletmelerin iş ortamlarını ve alanlarını büyük firmalardan korumak suretiyle, KOBİ'lerin istikrarlı büyümelerinin sağlanması üzerine yürütülmektedir. Ancak, Temmuz 2004’ten itibaren, girişimciliği ve yeni buluşları özendirme için, rekabeti daha çok ön plana çıkaran bir politik anlayış benimsenmiştir. Güney Kore KOBİ politikasının öncelikli amacı, söz konusu işletmeler için uygun bir iş ortamının oluşturulmasıdır. Bu sebeple, yenilikçi düşünce ve dinamik eğilimlerin uygulamaya geçirilebilmesi için; yeni işletmelerin küçük, ama güçlü olması

Japon ekonomisinin büyümesine % 30 katkı sağladığı tahmin edilmiştir. 1975 -1985 yılları arasında teknolojik gelişmelerin ekonomik büyümeye yaptığı katkı % 50 olarak tahmin edilmiştir (Shujiro URATA ve Hiroki KAWAI, “Technological Progress by Small and Medium Enterprises in Japan”, **Small Business Economics** 18: 53–67, 2002, s.53.)

²¹ Yoshihiro ESHIMA, “Impact of Public Policy on Innovative SMEs in Japan”, **Journal of Small Business Management** 2003, Vol: 41 (1), pp.85–93, s. 86.

²² OECD, **SME and Entrepreneurship Outlook 2005**, s.269 – 270.

²³ Gary GREGORY, Charles HARVIE ve Hyun-HOON LEE, “Korean SMEs in the Wake of the Financial Crisis: Strategies, Constraints, and Performance in a Global Economy”, **International Council for Small Business ICSB 2002-050 47th World Conference San Juan, Puerto Rico June 16-19, 2002**, <http://www.sbaer.uca.edu/research/icsb/2002/pdf/050.pdf> (22.02.2007), s.2.

²⁴ Jeffrey B. NUGENT ve Seung-Jae YHEE, “Small and Medium Enterprises in Korea: Achievements, Constraints and Policy Issues”, **Small Business Economics**: 18: 85–119, 2002, s.86.

hedeflenmiştir. Böylece, hem yenilikler, hem de uluslararası rekabet teşvik edilmiş olacaktır. Bu amaçla, KOBİ'lerin türlerine ve ölçeklerine göre farklılaştırılmış destek programları, söz konusu işletmelerin, kuruluş ve beşeri sermaye kaynağının geliştirilmesi konularında ve ayrıca, finansman ve pazarlama alanlarında uygulanmaktadır²⁵.

Ulusal ekonomide KOBİ'lerin öneminin arttığının anlaşılmasıyla, Güney Kore Hükümeti, bu işletmelerin kuruluş süreçlerini hızlandırmak ve güçlü bir teknolojik temele dayanarak KOBİ'lerin rekabet gücünü artırmak için, 1996 yılı Şubat ayında, Küçük ve Orta Ölçekli İşletme İdaresi'ni (*The Small and Medium Business Administration – SMBA*) kurmuştur. SMBA, merkezi hükümet bünyesinde, fakat bağımsız bir kurum olarak, şu temel görevleri yerine getirmektedir²⁶:

- İşletmelerin kuruluş süreçlerinin desteklenmesi,
- KOBİ'lerin geliştirilmesinin desteklenmesi,
- KOBİ'lere yönelik finansman, personel, pazar ve teknoloji desteği sağlamak suretiyle rekabetin geliştirilmesi,
- Büyük ölçekli işletmeler ile küçük ölçekli işletmeler arasında adil ve rekabetçi bir ortamın oluşturulması,
- İşlemlerin kolaylaştırması.

KOBİ'lerin sınıflandırılması, işletmelerin düzenli olarak çalıştırdıkları işçi sayılarına, ödenmiş sermaye veya yıllık satış tutarlarına ve faaliyet alanlarına göre yapılmaktadır. Bu sınıflandırmada, KOBİ statüsüne dâhil olabilecek işletmelerin üst sınırları belirtilmiştir. Ancak, küçük işletme için bir sınır belirtilmemiştir. Çok küçük işletme grubuna girebilecek işletmeler için ise, sadece çalışan sayılarına göre bir tanımlama yapılmıştır²⁷.

2002 yılındaki verilere göre, Güney Kore'de ekonominin belkemiğini oluşturan KOBİ'ler tüm işletmelerin % 99,8'ini oluşturmaktadır ve KOBİ statüsünde yaklaşık 2,95 milyon işletme vardır. Bu işletmeler, toplam işgücünün % 86,7'sini istihdam etmektedirler. İş dünyasında yeniliklerin ve yeni fikirlerin de kaynağı olan KOBİ'ler, en önemli istihdam kaynağını oluşturmaktadırlar. 1997–2002 yılları arasında, büyük ölçekli işletmelerin çalışan sayısı 1.25 milyon kişi azalmasına rağmen; KOBİ statüsündeki işletmelerin çalışan sayısı, aynı dönemde 2.13 milyon kişi artmıştır. Aynı şekilde, imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin toplam üretimdeki payları, 2000 yılında % 47,5 iken; 2002'de % 50,9'a ulaşmıştır²⁸.

²⁵ OECD, *SME and Entrepreneurship Outlook 2005*, s.273.

²⁶ OECD, *Small and Medium Enterprise Outlook 2002*, s. 147 ve SMBA, *Vision of SMES*, http://www.smba.go.kr/main/english/sub5/sub05_2.jsp (22.07.2005)

²⁷ SMBA, *Korean SMEs, Definition of SMEs*, http://www.smba.go.kr/main/english/sub3/sub03_1.jsp (22.07.2005)

²⁸ SMBA, *The Status of Korean SME*, http://www.smba.go.kr/main/english/sub3/sub03_3_1.jsp (22.07.2005) ve OECD, *SME and Entrepreneurship Outlook 2002*, s.272.

C – Japonya’da Genel Olarak Vergi Sistemi ve Politikası

Yıllar itibariyle değerlendirildiğinde, Japonya’da, toplam vergi gelirleri ile GSYİH arasındaki fark çok açılmamıştır. 1975 yılında bu oran % 20,8 iken, 2002 yılında % 25,8 olarak gerçekleşmiştir. Aradan geçen 27 yıllık sürede, sadece 1990 yılındaki oran bugünkü değerin biraz daha üzerinde (% 30,2) gerçekleşmiştir. Toplam vergi gelirleri içinde en önemlisi, sosyal güvenlik ve diğer istihdam ödemeleridir (% 38,3). Bunu mal ve hizmetler üzerinden alınan vergiler (% 20,1) ile gelir vergisi (% 18,4) izlemektedir²⁹.

Geleneksel olarak sermaye üzerinden yüksek, tüketim üzerinden ise düşük oranlı vergilemenin söz konusu olduğu Japonya’daki vergi politikası, temel olarak, Devlet Vergi Komisyonu ve Liberal Demokrat Parti Vergi Komisyonu denilen, iki kamu kurumu tarafından oluşturulmuştur. 1988 yılında ve Nisan 1989 tarihinde gerçekleştirilen vergi reformundaki temel değişiklik, kapsamlı bir KDV tabanının ortaya konulmuş olmasıdır. Bu reformla getirilen bir diğer önemli değişiklik de, hem kurumlar, hem de gelir vergisi oranlarının indirilmiş olmasıdır. Artan oranlı tarife şeklinde uygulanan kişisel gelir vergisindeki gelir dilimi sayısı, ulusal düzeyde 12’den 5’e; yerel düzeyde ise, 7’den 3’e indirilmiştir³⁰. Gerçek kişilerin elde ettiği gelirden yapabilecekleri indirimlerin ve muafiyetlerin kapsamının oldukça genişletilmesi, gelir vergisi matrahının daralmasına neden olmuştur. Bu vergilerdeki indirim, muafiyet ve diğer kolaylıklara karşın, kâr payı ve sermaye kazançlarından elde edilen gelirlerin vergileri artırılmıştır³¹.

Vergi Komisyonu, Haziran 2002’de yayımladığı raporda (*Policy Guidance on the Establishment of Desirable Tax System*), 10–15 yıllık bir dönemde sürdürülebilir güçlü ekonomik ve toplumsal gelişmenin başarılabilmesi için, Japon vergi sisteminde yapılması gereken değişiklikler, bir bütün olarak ortaya konulmuştur. Bu raporda ortaya konulan öneriler ışığında, 2003 mali yılında vergilerin büyük bir bölümünde değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikler şunlardır³²:

- Yatırımları teşvik edici vergi kredileri,
- Mevduattaki tasarrufları borsadaki yatırımlara yönlendirme destekleri,
- Varlıkların (servetin) sonraki nesillere aktarılmasının desteklenmesi,
- Kişisel gelir vergisi matrahının genişletilmesi,
- Tüketim vergilerinde muafiyetlerin azaltılması, evli çiftler lehine avantajlar sağlanması, verginin yapısının ve kapsamının basitleştirilmesi,

²⁹ OECD, **Recent Tax Policy Trends and Reforms in OECD Countries**, OECD, No: 9, Paris, 2004 s.17–18.

³⁰ Vergi dilimlerinin azaltılması nedeniyle orta sınıfın gelir vergisi yükü önemli ölçüde artmıştır. Bu olumsuzluğu telafi etmek için, 1994 yılında gelir vergisinde yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler neticesinde, gerçek kişi gelir vergisi muafiyetleri artırılmış ve gelir dilimleri genişletilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz., Thomas DALSGAARD ve Masaaki KAWAGOE, **The Tax System In Japan: A Need For Comprehensive Reform**, Paris: OECD Economics Department Working Papers, No. 231, 2000 s.63.

³¹ DALSGAARD ve KAWAGOE, a.g.e., s.63. Gelir vergisindeki muafiyet ve indirimlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bu eserin 65 ve 66. sayfasına bakabilirsiniz.

³² OECD, **Recent Tax Policy...**, s.83–86.

- Yerel seviyedeki vergilerin şirketlerin ölçekleriyle ilişkilendirilmesi.

Kurumlar vergisi oranı, 1998 ve 1999 mali yılında % 50'den % 41'e indirilmiştir. Ar&Ge faaliyetleri için verilen yatırım vergi kredilerinin yanı sıra, artırılan başlangıç amortisman rejimi vasıtasıyla, özel yatırım teşvikleri verilmektedir. Anonim şirketler, net görev zararlarını zararın meydana geldiği yıldan önceki vergilenebilir gelirden veya daha sonraki yedi yıl içindeki gelirlerinden indirebilmektedir³³.

Standart KDV oranı % 5'tir ve bu oran, OECD ülkeleri arasındaki en düşük orandır. KDV, yurtiçindeki işlemler ile ithal edilen mallar üzerinden alınmaktadır. Diğer OECD ülkeleriyle karşılaştırıldığında, çok az sayıda mal ve hizmet KDV'den muafır. Bunlar; arazi satışı ya da kiralaması, ev kiralamaları, borçlar üzerindeki faizler, sigorta primleri, sağlık tedavileri, eğitim, yardım/hayır hizmetleri ve ihracat gibi faaliyetlerdir³⁴.

D – Güney Kore’de Genel Olarak Vergi Sistemi ve Politikası

Güney Kore’deki vergi sisteminin, ‘bütçe harcamalarının karşılanması’ ve ‘ekonomik büyümenin sağlanması’ biçiminde, iki esas amacı vardır. Vergi politikaları, savaş sonrasında, bu amaçların gerçekleştirilmesi için, hızlı ve kararlı bir biçimde değiştirilmiştir. Bununla birlikte, Güney Kore vergi sisteminin en çok göze çarpan olumlu özelliği, genelde vergi yükünün ve işgücü piyasasındaki çarpıklığın düşük olmasıdır. Ayrıca, vergi sisteminin, vergi öncesi ve sonrası gelirin dağılımına da herhangi bir etkisi yoktur. Vergi sistemindeki temel eksiklikler ise, vergi tabanının darlığı, vergi sisteminin aşırı karmaşık olması ve haksız vergi uygulamalarıdır³⁵.

OECD ülkeleri arasında Güney Kore, Meksika’dan sonra, vergi yükü en düşük ülkedir. Toplam vergi gelirlerinin GSYİH’ya oranı % 25,5’tir. Vergi yükünün düşük olmasının sebeplerinden biri, devletin ekonomi içinde nispeten az rol oynamasıdır. Ancak, geçmiş dönemlere göre vergi yükünde artan bir eğilim vardır. Toplam vergi gelirlerinin GSYİH’ya oranı 1975 yılında % 14,5 iken, 2001 yılında % 24,1’e yükselmiştir³⁶.

100 milyon Won’un altındaki kurum gelirleri için % 16, bu tutarın üzerindeki miktar için % 28 kurumlar vergisi oranı uygulanmaktadır. Yerel vergi, (*The Local Inhabitant Tax*) ulusal düzeyde uygulanan kurumlar vergisi üzerinden % 3,75 ile % 11,25 oranları arasında, ek vergi olarak uygulanmaktadır. Bununla birlikte, genelde uygulanan oran % 7,5’tir. Ulusal kurumlar vergisiyle yerel vergi birleştirildiğinde, 100 milyon Won’un üzerindeki gelirler için, % 30,8 (en yüksek % 31,2) kurumlar vergisi oranı uygulanmaktadır³⁷.

Güney Kore’de emlak ve tüketim vergilerinin ağırlığı, diğer ülkelere göre, oldukça fazladır. Toplam vergi gelirleri içinde tüketim vergilerinin payı % 40’tır. Ancak, son yıllarda önemli düşüşler yaşanmış ve OECD ortalamasına yaklaşmıştır. KDV’nin toplam tüketim vergileri içinde önemli ağırlığı (1998 yılı verilerine göre % 41) vardır. Bunun da iki

³³ DALSGAARD ve KAWAGOE, a.g.e., s.62.

³⁴ DALSGAARD ve KAWAGOE, a.g.e., s.9, 71.

³⁵ Thomas DALSGAARD, **The Tax System In Korea: More Fairness And Less Complexity Required**, Paris: OECD Economics Department Working Papers No. 271, 2000, s.8.

³⁶ OECD, **Recent Tax Policy...**, s.17–18 ve DALSGAARD, a.g.e., s.4.

³⁷ DALSGAARD, a.g.e., s.65.

önemli sebebi vardır. Bunlardan birincisi, belli hizmetler üzerindeki KDV muafiyetinin kaldırılması; diğeri ise, basitleştirilmiş KDV rejiminin uygulamadan kaldırılmasıdır. Standart olarak uygulanan KDV oranı % 10'dur. İhracat mal ve hizmetleri, uluslararası trafikteki gemi ve uçak hizmetleri, tarımda kullanılan belli makine ve malzemeler, balıkçılık, çiftlik hayvancılığı, ormancılık faaliyetleri ve fiziki engellilerin kullandığı belli araç gereçler için uygulanan KDV oranı ise % 0'dır. Standart KDV muafiyetinin³⁸ yanı sıra, Güney Kore'de işlenmemiş gıda maddeleri ve tarım ürünleriyle birlikte, belli kamu taşıma hizmetleri KDV'den muafır³⁹. Diğer OECD ülkeleriyle karşılaştırıldığında, Güney Kore'deki tüketim vergisi uygulaması çok daha geniş kapsamlıdır. Eğitime ve kırsal gelişmeye tahsis edilen vergiler, ek vergi olarak bazı tüketim vergileriyle uygulanmaktadır⁴⁰.

Gelir vergisinin toplam vergi geliri içindeki payı artış eğilimindedir. Ancak buna rağmen, gelir vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı, diğer OECD ülkelerinin çoğundan daha düşüktür. Gerçek kişilerin global düzeyde elde ettikleri ve 40 milyon Won'u aşmayan gelirler; emeklilik, sermaye kazançları gelirleri ve orman gelirleri, faiz gelirleri, borsada işlem gören şirketlerin küçük hissedarlarının elde ettiği kâr payları, kredi birliklerinden elde edilen kâr payları gelir vergisine tabidir. Tarım gelirleri yerel düzeyde vergilendirilir. Gelir vergisi artan oranlıdır. En düşük oran % 10, en yüksek ise % 40'tır⁴¹.

Toplam vergi gelirleri içinde önemli bir ağırlığı olan yerel vergi sistemi ise oldukça karmaşıktır. Vergi gelirlerinin yarısı emlak vergisi gelirlerinden oluşmaktadır. Ülkede toplam 16 çeşit vergi uygulanmaktadır. Tüketim, işletme ve kişisel gelir vergileri ve sosyal güvenlik ödemeleri, diğer OECD ülkelerine göre oldukça önemsizdir⁴².

E – Japonya'da KOBİ'lere Sağlanan Vergi Teşvikleri

Vergi reformu sonucunda, 2000 yılında kurumlar vergisi oranı % 52'den % 43'e indirilmiştir. Kurumlar vergisi merkezi yönetim, bölgesel–yerel (*Prefecture*) ve işletme yeri vergisinden (*Corporate Inhabitant Tax*) oluşmaktadır. Merkezi yönetim vergi oranı % 37,5'ten % 30'a; küçük ölçekli işletmeler (sermaye miktarı 100 milyon ¥'den az ve gelir miktarı 8 milyon ¥ veya daha az olan) için uygulanan oran ise, % 28'den % 22'ye indirilmiştir⁴³.

Japonya'daki endüstriyel Ar&Ge faaliyetlerinin, önemli bir bölümü büyük ölçekli işletmeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte, KOBİ'ler tarafından yapılan

³⁸ Standart muafiyet, çoğu OECD ülkesinde uygulanmakta olan, posta hizmetleri, ambulans hizmetleri, hastane ve tıbbi tedaviler/bakımlar; insan kanı, doku ve organları, dış tedavileri, yardım çalışmaları, eğitim, kâr amacı gütmeyen kuruluşların ticari olmayan faaliyetleri, kültürel hizmetler, sigortacılık, gayrimenkuller, finansal hizmetler, bahis, piyango, kumar, bina ve araziler, belli fon artışları gelirleridir. (DALSGAARD, a.g.e., s.70).

³⁹ DALSGAARD, a.g.e., s.9, 19, 34 ve 70.

⁴⁰ DALSGAARD, a.g.e., s. 20.

⁴¹ DALSGAARD, a.g.e., s.9 ve 61–64.

⁴² OECD, **OECD Economic Surveys: Korea 2005**, 2005, <http://puck.sourceoecd.org/vl=2100108/cl=24/nw=1/rp sv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdjournals/03766438/v2005n1x3/s1/p11.idx> , s.80–82.

⁴³ Duanjie CHEN, Frank C. LEE ve Jack MINTZ, **Taxation, SMEs and Entrepreneurship**, OECD STI Working Paper 2002/9, Paris, 2002, s.31.

Ar&Ge harcamaları için ayrı bir uygulama söz konusudur. Buna göre KOBİ'ler, Ar&Ge harcamalarının % 10'unu ödeyecekleri kurumlar vergisinden indirebilirler. Bu kredi için üst sınır, KOBİ'nin ödeyeceği kurumlar vergisinin % 15'i kadardır⁴⁴. KOBİ'ler, Ar&Ge çalışmalarını akademik birimler (üniversite, araştırma merkezleri vb.), kamu kurumları veya kamu kurumları tarafından oluşturulan komisyonlar ile birlikte gerçekleştiriyorsa, yapılan harcamalar için % 15 vergi kredisi uygulanmaktadır⁴⁵.

KOBİ'ler yatırımlarıyla ilgili olarak, belli niteliklere sahip makine veya teçhizat aldıklarında, %7 oranında bir yatırım kredisi veya % 30'luk ilave amortisman indirimi imkânından yararlanabilmektedirler⁴⁶.

Küçük ölçekli işletmelerin, önceki iki yılda vergilenebilir satış tutarı 30 milyon ₺'den (269.060 \$) az ise, bu işletmenin satışları, % 5 olan KDV'den (1998 yılı uygulamasına göre) muaftır⁴⁷. Küçük ölçekli işletme sahiplerinin, tüketim vergisi mükellefiyetleriyle ilgili idari yüklerini azaltmak için, bazı özel kolaylıklar sağlanmıştır. Bu kolaylıklar, vergi mükellefi olan birey ve kurumların vergiye tabi yurtiçi satışlarına (50 milyon ₺ veya daha az) uygulanmaktadır. Diğer taraftan, küçük ölçekli işletmelerin vergiye tabi 10 milyon ₺'den az yurtiçi satışları, tüketim vergisinden (KDV) muaftır⁴⁸.

F – Güney Kore'de KOBİ'lere Sağlanan Vergi Teşvikleri

Ekonomik servetin belli gruplarda toplanmasını azaltmak ve ekonomiyi güçlendirmek için, KOBİ'lere vergisel teşvikler verilmektedir. İşletmeler; sermaye tutarı, satış tutarları veya çalışan sayılarına göre objektif olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sebeple vergi teşviklerinde herhangi bir kayırma veya taraf tutma söz konusu değildir⁴⁹. Vergi teşvikleri dışında KOBİ'ler 12 farklı devlet kurumu tarafından, yaklaşık 76 farklı programla desteklenmektedir⁵⁰.

Güney Kore Risk İşletmeleri (*Venture Business*) ve yeni kurulan işletmeler için çok kapsamlı vergi teşviki uygulamaktadır⁵¹. Vergi teşvikleri sadece KOBİ'lerle sınırlı olmayıp, bu işletmelerle ilişkisi bulunan Risk Sermayesi ve İş Melekleri gibi grupları da kapsamaktadır. Bu grupların da dâhil olduğu vergi teşvikleri 4 gruba ayrılmaktadır⁵².

⁴⁴ Tadahisa KOGA, "Firm Size and R&D Tax Incentives" **Technovation**, Sayı:23, yıl:2003, s.643–644.

⁴⁵ Stephane LHUILLERY, "The Research and Development Tax Incentive: A Comparative Analysis of Various National Mechanisms", **Technology Policy and Practice**, College of Management of Technology, Yıl: 2005, s.3

⁴⁶ CHEN, LEE ve MINTZ, a.g.e., s.18

⁴⁷ DALSGAARD ve KAWAGOE, a.g.e., s.71 ve 76

⁴⁸ KPMG Tax Corporation, **Taxation in Japan 2005**, 2005, http://www.kpmg.or.jp/resources/research/r_tax200507_1.pdf, s.90–91.

⁴⁹ Adrian J. SAWYER, **Potential Implications of Providing Tax Incentives for Research and Development in New Zealand**, 2004, www.rsnz.org/policy/tax.pdf, s.7.

⁵⁰ OECD, **OECD Economic Surveys: Korea 2005**, 2005, s.168–170.

⁵¹ OECD, **SME and Entrepreneurship Outlook 2005**, s.274.

⁵² SMBA, **Korean SMEs, Major Assistance Measures - Tax Incentives towards SMEs and SME-Related Agencies**, http://www.smba.go.kr/main/english/sub3/sub03_2_1.jsp#8, s.9–10.

1 - Yeni Kurulan KOBİ'lere ve Risk İşletmelerine Yönelik Vergisel Ayrıcalıklar

Gelir veya kurumlar vergisi, KOBİ statüsündeki bir işletmeye, kuruluş tarihinden itibaren veya Yeni Risk KOBİ'si (*New Venture SMEs*) olduğu onaylandığı tarihten itibaren bir yıl süreyle % 50 indirimli uygulanmaktadır. Bu uygulama, birinci vergileme yılı bittikten sonraki beş yıl için de aynı şekilde devam etmektedir. Ayrıca bir işletme, kuruluşunu takip eden iki yıl içinde, finansal kurumlardan aldığı krediler için hazırlanan belgeler üzerinden alınan damga vergisinden muaftır.

Bir işletme, kuruluş tarihinden itibaren iki yıl içerisinde edindiği mülkler üzerinden (gayrimenkul vb.) alınan tescil vergisinden de (Tapu Harcı/*Registration Tax*) tamamen muaftır. Büyük şehirlerdeki sanayi bölgelerine (*Venture Clusters Located in Large Cities*) taşınan risk işletmeleri için bu muafiyet süresi, 6 yıl olarak uygulanmaktadır.

KOBİ statüsündeki bir işletmenin kuruluşundan veya Yeni Risk KOBİ'si olduğu onaylandığı tarihten itibaren bir yıl süreyle işletmeye alınan mülkler (gayrimenkuller) Gayrimenkul Satın Alma Vergisi'nden (*Acquisition Tax*) muaftır. Büyük şehirlerdeki sanayi bölgelerine taşınan risk işletmeleri için, bu muafiyet süresi 6 yıl olarak uygulanmaktadır.

Bir KOBİ'nin ve Yeni Risk KOBİ'sinin, kuruluş tarihinden itibaren 5 yıl içinde, kapasitesini artırmaya yönelik edindiği mallar için normal emlak vergisi (*Property Tax/ Composite Land Tax*) oranının % 50'si uygulanmaktadır. Büyük şehirlerdeki sanayi bölgelerine taşınan risk işletmeleri için, bu muafiyet süresi 25 yıl olarak uygulanmaktadır.

2 – Risk Sermayesi İşletmelerine ve Limited Ortaklıklara Yönelik Vergisel Ayrıcalıklar

Risk sermaye şirketlerinin ve şirket kurucularının koydukları öz sermaye ve hisselerden elde ettikleri kâr payları ve transfer kazançları, kurumlar vergisinden muaftır. Ayrıca, kurumsal yatırımcılar tarafından risk sermaye kooperatiflerinden alınan öz sermaye ve hisselerle ait transfer kazançları da, kurumlar vergisinden muaftır.

İşletmenin kurucuları ve risk işletmeleri tarafından bir yatırım/kredi neticesinde oluşacak kaybı/zararı telafi etmeye yönelik, yeni yatırım/krediler olduğu takdirde; bu yeni yatırım/kredi miktarının % 50'si, kurumlar vergisine tabi gelirin hesaplanması sırasında düşülecektir.

Gerçek kişiler tarafından, risk sermaye şirketlerine yapılan doğrudan yatırımlar neticesinde elde edilen (öz sermaye ve hisselerle ait) transfer kazançları da gelir vergisinden muaftır. Ayrıca, risk sermaye kooperatifleri (veya üyeleri) tarafından kurulan risk işletmelerinin ve firma kurucularının koydukları öz sermaye ve hisse transferlerine ait kazançlar da gelir vergisinden muaftır. Gelir vergisine dâhil gelirin hesaplanmasında, gerçek kişilerin risk sermayesi şirketlerinden elde edecekleri kâr payları dâhil edilmemektedir.

Risk Sermaye Kooperatifleri üyelerine bir gelir ödemesi (faiz geliri/kâr payları) yaptıklarında, vergiye dâhil gelirin hesaplanmasında stopaj vergisi ve bu gelir tutarı dikkate alınmaz. Gerçek kişiler tarafından Risk Sermayesi Kooperatiflerine yatırdıkları para tutarının % 30'u, aynı yıl bu kişilerin elde edecekleri gelir toplamından indirilmektedir.

Risk sermaye işletmeleri ve risk sermaye kooperatifleri tarafından kurulan yeni işletmenin, kurucularının öz sermaye ve hisseleri üzerine, yatırımların süresince hisse senedi işlem vergisi uygulanmamaktadır. Ayrıca, bir işletme yatırımlarını büyük şehirlerde yaptığında, tescil vergisinden muafiyeti üç katına çıkmaktadır.

3 – Hisse Senedi Piyasasına Yönelik Vergisel Ayrıcalıklar

Profesör ve araştırmacılar, risk işletmelerinden opsiyon borsası işlemleri aracılığıyla elde ettikleri kazançlar üzerinden gelir vergisi ödemezler.

4 – İş Meleklerine Yönelik Vergi Teşvikleri

İş Melekleri tarafından, risk işletmelerine yapılan yatırım tutarının % 30'u, aynı yıl veya müteakip yılda elde edebilecekleri gelirden indirilir. İş Melekleri tarafından risk işletmelerine yapılan öz sermaye yatırımları ve hisse senedi transferleri üzerinden herhangi bir vergi alınmamaktadır.

5 – KOBİ'lere Yönelik Diğer Vergi Teşvikleri

Genel olarak küçük ölçekli işletmelerden, küçük mükelleflerin vergiye tabi yıllık satış tutarı 48 milyon Won'un altındaki tutar için, bu tutarın % 20'si ile % 40'ı (sektörlere göre değişmektedir) arasındaki vergiye tabi satış tutarı, % 10 standart KDV oranı ile vergilendirilmektedir. 24 milyon Won'a (35.886 \$) kadar olan satış tutarları KDV'den muafittir⁵³.

Bir KOBİ'nin makine, teçhizat, satış noktalarına bilgi yönetim sisteminin kurulması ve bilgi koruma sistemine ilişkin harcamalarının % 3'ü gelir veya kurumlar vergisinden indirilebilmektedir. Belli sektörlerde⁵⁴ ve büyük kentlerin dışında faaliyet gösteren KOBİ'lere % 30 kurumlar veya gelir vergisi indirimi tanınmıştır. Bu işletmeler, faaliyetlerini büyük şehirlerdeki KOBİ'lerin bulunduğu sanayi bölgesinde yürütürlerse, bu durumda uygulanacak gelir veya kurumlar vergisi indirimi % 20'dir. KOBİ statüsündeki işletmelerden; toptan veya perakende işletmeleri, sağlık hizmeti sunan işletmeler ile oto tamir işletmeleri, küçük şehirlerde veya büyük şehirlerdeki küçük ölçekli işletme bölgelerinde faaliyetlerini yürütürse, uygulanacak kurumlar veya gelir vergisi indirim oranı % 10'dur⁵⁵. Normal olarak, vergiye tabi yıllık geliri 100 milyon Won'un altında olan işletmeler için uygulanan kurumlar vergisi oranı % 16'dır⁵⁶.

Teknoloji ve beşeri kaynaklar için de önemli vergi teşvikleri mevcuttur. Buna göre, yurtiçinde faaliyet gösteren büyük ölçekli işletmeler için cari dönemdeki harcamalarının % 5'i kadar, küçük ölçekli işletmeler için ise % 15'i kadar vergi kredisi uygulanmaktadır. İşletmelerin Ar&Ge harcamaları da önemli ölçüde desteklenmektedir.

⁵³ DALSGAARD, a.g.e., s.70.

⁵⁴ Bunlar; imalat sektöründe faaliyet gösteren, veri işleme, bilgisayar işlemleri/ticareti yapan, network veya iletişim hizmetlerini yerine getiren, yayın (radyo ve TV) yapan, mühendislik hizmetleri, taşımacılık, madencilik, atık yönetimi, kirli su temizleme işlemleri, inşaat/yapı, balıkçılık, yolcu taşımacılığı, tohumculuk ve tohum üreticiliği, bilim ve teknoloji hizmetleri, ambalaj, gaz dolumu, film endüstrisi, müzik endüstrisi, profesyonel tasarımcılık, turizm endüstrisi, yaşlılara yardım faaliyetleri yapan KOBİ'lerdir. (SAWYER, a.g.e., s.8).

⁵⁵ SAWYER, a.g.e., s.8

⁵⁶ CHEN, LEE ve MINTZ, a.g.e., s.13.

Bunun için % 50 vergi kredisi uygulanmaktadır. Eğer işletme birden fazla vergi kredisi alabiliyorsa, bunlardan sadece birini tercih etmesi gerekmektedir. Cari dönemde uygulanacak iki vergi kredisi, Ar&Ge yatırımlarıyla ilgilidir. Bu genel oran Ar&Ge faaliyetlerinde kullanılan makine ve teçhizatın % 5'i kadardır⁵⁷. Ar&Ge faaliyetleri esas olarak belli büyük şirketlerde yoğunlaşmış olsa da, son dönemlerde Ar&Ge faaliyetinde bulunan KOBİ'lerin sayısı önemli ölçüde artmıştır. 2000–2001 yıllarında küçük ölçekli işletmelerin % 40'ı, orta ölçekli işletmelerin % 57'si, büyük ölçekli işletmelerin de % 82'si Ar&Ge faaliyetlerinde bulunmuştur⁵⁸.

Sonuç

Japonya ve Güney Kore, OECD ülkeleri arasında KOBİ'lere yönelik vergi teşviki uygulamasında önemli mesafeler almış ülkelerdir. Her iki ülke de ekonomik gelişmelerini büyük ölçüde tamamladıkları için, mevcut politik anlayışları ekonomik istikrarın sürekli olması üzerine oturmaktadır. Bu sebeple, bu iki ülkenin uygulamaları birleştirildiğinde, gelişmekte olan veya gelişmiş bir ülkenin KOBİ'lere yönelik vergi teşvik politikasının nasıl olması gerektiğini gösteren bir hedef çerçeve ortaya çıkmaktadır.

Her iki ülkede de KOBİ'lerin Ar&Ge faaliyetleri, büyük ölçekli işletmelere göre, daha yüksek oranlarla desteklenmektedir. Japonya'da, özellikle üniversite ve diğer kamu araştırma merkezleri tarafından, KOBİ'ler adına yürütülen Ar&Ge faaliyetleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Böylece, hem üniversite sanayi iş birliği sağlanmak suretiyle mevcut araştırma potansiyeli kullanılmış olunur, hem de KOBİ'ler bu faaliyetleri daha az kaynakla finanse edebilirler.

Güney Kore'de ise, faaliyetlerini organize sanayi bölgelerinde sürdüren KOBİ'lere, ilave vergi teşvik uygulamaları söz konusudur. Bu uygulamanın temelinde, işletmelerin belli bölgelerde toplanmasının alt–üst yapı ve diğer hizmetlerin (dış ticaret danışmanlığı, eğitim vb.) topluca ve daha kolay bir şekilde ulaştırılmasına imkân vermesidir. Bu ülkede öne çıkan bir diğer uygulama da, KOBİ'lerle iş ilişkisi içerisinde olan diğer işletmelerin de vergi teşvik uygulamaları kapsamına dâhil edilmesidir.

Bu iki ülkedeki uygulamalardan yola çıkarak, KOBİ'lere yönelik vergi teşviki uygulamak isteyen bir ülke, teşvik politikası uygulamalarında mutlak surette şu konulara da yer vermelidir:

- KOBİ'lerin, özellikle Ar&Ge faaliyetleri en üst düzeyde desteklenmelidir. Özellikle, araştırma merkezleri ve üniversiteler ile KOBİ'lerin birlikte yürüttükleri Ar&Ge faaliyetlerine daha yüksek düzeyde vergi teşvikleri uygulanmalıdır.
- Vergi sistemi, çok küçük ölçekli işletmeler için basitleştirilmelidir. Hatta belli satış tutarlarının altında kalan satışlar için KDV muafiyeti uygulanmalıdır.
- KOBİ'lere altüst yapı ve diğer hizmetlerin daha kolay ve topluca ulaştırılmasını sağlamak için, bu işletmelerin organize sanayi bölgelerinde faaliyet göstermeleri teşvik edilmelidir.

⁵⁷ SAWYER, a.g.e., s.8

⁵⁸ OECD, *OECD Economic Surveys: Korea 2005*, s.104.

-
- KOBİ'lerle iş ilişkisi içinde olan Risk İşletmeleri gibi kurumların faaliyetleri desteklenmelidir.
 - KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilen yeni ve ilave yatırımlar desteklenmelidir.
 - KOBİ'lere nitelikli eleman yetiştirilmesine yönelik eğitim çalışmaları desteklenmelidir.
 - Başta kurumlar vergisi olmak üzere, gelir vergisi ve KDV gibi vergiler de KOBİ'ler için daha düşük oranda uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- CHEN, Duanjie, Frank C. LEE ve Jack MINTZ, **Taxation, SMEs And Entrepreneurship**, OECD STI Working Paper 2002/9, Paris, 2002.
- DALSGAARD, Thomas. **The Tax System In Korea: More Fairness And Less Complexity Required**, OECD Economics Department Working Papers No. 271, Paris, 2000.
- DALSGAARD, Thomas ve Masaaki KAWAGOE. **The Tax System In Japan: A Need For Comprehensive Reform**, OECD Economics Department Working Papers, No. 231, Paris, 2000.
- DOI, Noriyuki ve Marc COWLING. "Transaction Structure in Japanese Small Business Sector", **Small Business Economics**, Sayı: 12, Yıl: 1999.
- DURAN, Mustafa. **Teşvik Politikaları ve Doğrudan Sermaye Yatırımları**. 2003. http://www.treasury.gov.tr/arastirma_inceleme/ar_inc_33.pdf (02.08.2005).
- ESHIMA, Yoshihiro. "Impact of Public Policy on Innovative SMEs in Japan", **Journal of Small Business Management** 2003, Vol: 41 (1), pp.85–93.
- GREGORY, Gary Charles HARVIE ve Hyun-HOON LEE, "Korean SMEs in the Wake of the Financial Crisis: Strategies, Constraints, and Performance in a Global Economy", **International Council for Small Business ICSB 2002-050 47th World Conference San Juan**, Puerto Rico June 16-19, 2002, <http://www.sbaer.uca.edu/research/icsb/2002/pdf/050.pdf> (22.02.2007).
- HALL, Chris ve Charles HARVIE, "A Comparison of the Performance of SMEs in Korea and Taiwan: Policy Implications for Turbulent Times", **The Journal of The Korean Economy**, Vol: 4, No: 2 (Fall 2003), pp: 225–2260.
- HORI, Kiyoshi. "Small and Medium Sized Enterprises in Japan in 1990s: Recent trends of SMEs, Entrepreneurship, and industrial clusters", **Annual Bulletin of The Institute for Industrial Research of Obirin University**, No:22 (March 2004), pp.81-109.
- KAWAI, Hiroki ve Shujiro URATA. "Entry of Small and Medium Enterprises and Economic Dynamism in Japan", **Small Business Economics**, Sayı: 18, Yıl: 2002, pp.41-51.
- KOGA, Tadahisa. "Firm Size and R&D Tax Incentives" **Technovation**, Sayı:23, yıl:2003.
- KPMG Tax Corporation. **Taxation in Japan 2005**, 2005, http://www.kpmg.or.jp/resources/research/r_tax200507_1.pdf (21.02.2006).
- LHULLERY, Stephane. "The Research and Development Tax Incentive: A Comparative Analysis of Various National Mechanisms", **Technology Policy and Practice**. College of Management of Technology, yıl: 2005.

-
- MORIKAWA, Masayuki. "Information Technology and the Performance of Japanese SMEs", **Small Business Economics**, Vol 23: 171–177, 2004.
- NISHIMIZU, Mieko ve Charles R. HULTEN ('The Sources of Japanese Economic Growth: 1955–1971', **Review of Economics and Statistics** 40, 1978, 351–361.
- NUGENT, Jeffrey B. ve Seung-Jae YHEE, "Small and Medium Enterprises in Korea: Achievements, Constraints and Policy Issues", **Small Business Economics**: 18: 2002, pp. 85–119.
- OECD. **SME and Entrepreneurship Outlook 2005**, 2005, <http://213.253.134.29/oecd/pdfs/browseit/8505011E.PDF> (04.08.2005).
- OECD. **OECD Economic Surveys: Korea 2005**, 2005, <http://puck.sourceoecd.org/vl=2100108/cl=24/nw=1/rpsv/cgibin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdjournals/03766438/v2005n1x3/s1/p11.idx> (18.05.2006).
- OECD. **Recent Tax Policy Trends and Reforms in OCED Countries**, OECD, No: 9, Paris: 2004.
- OECD, **Small and Medium Enterprise Outlook 2002**, Paris: OECD, 2002.
- OECD, **General Cartel Bans: Criteria for Exemption for Small and Medium – Sized Enterprises**, Paris: OECD, 1997
- SARISOY, İdris, **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere Sağlanan Vergi Teşvikleri ve Türkiye Uygulaması**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), 2006.
- SAWYER, Adrian J. **Potential Implications of Providing Tax Incentives for Research and Development in New Zealand**, 2004, www.rsnz.org/policy/tax.pdf (26.05.2006).
- Small and Medium Enterprise Agency. **Outline of the Small and Medium Enterprise Basic Law**, http://www.chusho.meti.go.jp/sme_english/index.html (13.12.2004).
- SMBA. **Korean SMEs, Definition of SMEs**, http://www.smba.go.kr/main/english/sub3/sub03_1.jsp (22.07.2005).
- SMBA. **Vision of SMES**, http://www.smba.go.kr/main/english/sub5/sub05_2.jsp (22.07.2005).
- SMBA. **The Status of Korean SME**, http://www.smba.go.kr/main/english/sub3/sub03_3_1.jsp (22.07.2005).
- SMBA. **Korean SMEs, Major Assistance Measures - Tax Incentives towards SMEs and SME-Related Agencies**, http://www.smba.go.kr/main/english/sub3/sub03_2_1.jsp#8 (06.04.2006).

TAMANGAN, Ronald Frances JOSEF and Cielito HABITO, **Small and Medium Enterprise Development Experience and Policy in Japan and the Philippines: Lessons and Policy Implications**, Philippine Institute for Development Studies Discussion Paper Series No. 2004–30, <http://dirp4.pids.gov.ph/ris/dps/pidsdps0430.pdf> (24.02.2007), s.-23–35.

URATA, Shujiro ve Hiroki KAWAI, “Technological Progress by Small and Medium Enterprises in Japan”, **Small Business Economics** 18: 2002, pp.53–67.